

Antipest-protocol Erfgooiers College

11 april 2023 instemming door de MR
11 april 2023 vastgesteld door de rector-bestuurder

1. Inleiding

Alle scholen hebben de wettelijke verplichting om een sociaal veilige schoolomgeving te bieden aan al hun leerlingen. Dit anti-pestprotocol maakt deel uit van het sociaal veiligheidsplan van het Erfgooiers College, en beoogt nadrukkelijk meer te zijn dan alleen een papieren protocol: wij willen actief aan de slag om op onze school te zorgen voor een veilig klimaat waarin al onze leerlingen zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Alle medewerkers samen zijn verantwoordelijk voor het voorkomen en signaleren van pestgedrag waarbij geldt: 'niets doen is geen optie!' Wie pesten negeert of niet serieus neemt, geeft het signaal af dat pesten oké is. Dat geldt zowel voor ouders en professionals, als voor leerlingen. We vinden het daarom belangrijk dat we resoluut stelling nemen tegen pesten, en leerlingen motiveren om elkaar te helpen en te steunen. Pesten heeft negatieve gevolgen op onderwijsresultaten, de mentale gezondheid en zelfs de ontwikkeling van het brein van gepeste én pestende leerlingen. We nemen als personeel van het Erfgooiers College pesten altijd zeer serieus en spannen ons in om pesten te voorkomen en treden op wanneer er toch pestgedrag gesignaleerd wordt.

2. Wat is pesten?

Samivelli (2010) definieert pesten als volgt: "Pesten is een subtype van agressief gedrag, waarbij één of meer individuen moedwillig en bij herhaling een betrekkelijk machteloze ander aanvallen, vernederen en/of buitensluiten"

Pesten kan in verschillende vormen voorkomen:

- Fysiek pesten (slaan, duwen, knijpen, tegenhouden, laten struikelen, enz.)
- Verbaal pesten (uitschelden, roddelen, chanteren, bedreigen, iemand belachelijk maken)
- Materieel pesten (afpakken, beschadigen of verstoppen van spullen)
- Relationeel pesten (buitensluiten, negeren of uitsluiten)
- Digitaal pesten, waarbij bovenstaande vormen via digitale weg worden uitgevoerd (privegegevens, foto's of privé conversaties bewerken en/of doorsturen, haatprofielen aanmaken, bedreigingen doorsturen, iemand blokkeren of hacken)

Vaak worden de termen pesten en plagen door elkaar gehaald, bovendien kan het voorkomen dat wat de een ervaart of bedoelt als plagen, door de ander wordt ervaren als pesten. Om recht te doen aan de beleving van iedere leerling, moeten we uitgaan van de manier waarop de gepeste leerling de situatie ervaart en iedere melding/ klacht/ signaal serieus nemen. Hierbij kunnen de volgende verschillen verduidelijkend werken:

Plagen	Pesten
○ Gebeurt af en toe ○ Kortdurend ○ Door en naar verschillende personen ○ Beide partijen hebben plezier ○ Gelijkwaardigheid ○ Met humor ○ Is meestal zichtbaar en openbaar	○ Gebeurt structureel ○ Voortdurend/ aanhoudend/ herhaaldelijk ○ Vaak dezelfde die pest/ gepest wordt ○ De pester wil (negatieve) macht ○ Machtsverhouding/ ongelijke strijd ○ Bewust kwetsend ○ Gebeurt vaak stiekem/ buiten zicht

Bij pesten zijn vaak meer personen betrokken dan alleen de pester(s) en de gepeste(n), er is vaak sprake van een groepsdynamiek waarbij meelopers, aanmoedigers, buitenstaanders en helpers een belangrijke en bepalende rol hebben.

Waar plagen een positieve invloed kan hebben op een klas of groep (het wordt ervaren als grappig, plezierig, onderdeel van het spel en heeft een functie in het oefenen met sociale vaardigheden, weerbaarheid en het verkennen van sociale grenzen) heeft pesten een zeer negatieve invloed in een groep: voor iedereen wordt de situatie onveiliger, men is wantrouwend en weinig open naar elkaar.

Voor het slachtoffer kan pesten zeer ingrijpend zijn, de gevolgen op mentaal, lichamelijk en cognitief gebied kunnen zeer pijnlijk en langdurig zijn. Gepest worden kan leiden tot een sterk gevoel van sociaal isolement, eenzaamheid en beïnvloedt sterk het gevoel van eigenwaarde.

3. Signalering

Als een leerling aangeeft dat het gepest wordt, is het belangrijk om dat serieus te nemen. Voor een leerling is het een moeilijke stap om hierover te praten. Als er vermoeden is dat er geen sprake is van pesten, dan is het belangrijk om na te gaan waarom de leerling dit wel zo beleeft.

Meestal zal een gepeste leerling niet uit zichzelf naar een coach of docent toekomen. Het is dus belangrijk dat alle medewerkers alert zijn op signalen van pestgedrag. Als hulpmiddel om die signalen te kunnen herkennen, zijn signaalkaarten ontwikkeld.

Daarop staan zes aandachtspunten. Deze zogeheten 'pest-alerts' helpen signalen van pesten vroegtijdig te herkennen:

- Let op vluchtgedrag.
- Kijk naar rol-vastheid.
- Let op signaalgedragingen, bijvoorbeeld afwijkend gedrag met telefoon.
- Er is geen schuldgevoel of verzoening.
- Het is fysiek grensoverschrijdend.
- Herhaald plagen is pesten.

Deze pest-alerts zijn opgenomen in bijlage 2 bij dit anti-pestprotocol.

Wanneer een medewerker pestgedrag signaleert geeft de medewerker dit direct door aan de betreffende coach en de anti-pestcoördinator.

Vertrouwenspersonen

Op het Erfgooiers College hebben we twee interne vertrouwenspersonen waar leerlingen terecht kunnen met uiteenlopende zorgen. Soms is het immers prettiger om dingen niet met de eigen mentor te bespreken. De vertrouwenspersonen stellen zich ieder jaar persoonlijk voor in de eerste klassen. Alle derdejaars krijgen een mail met informatie om zo te zorgen dat zij-instromers ook op de hoogte zijn van het bestaan en de mogelijkheden van de vertrouwenspersonen. De vertrouwenspersonen kunnen interne of externe zorg inschakelen wanneer nodig.

Anti-pestcoördinator

Op school is een anti-pestcoördinator actief als aanspreekpunt voor leerlingen en ouders die te maken krijgen met pesten. De anti-pestcoördinator vangt de gepeste leerling (en de ouders) op. Samen brengen ze de situatie in kaart en bekijken ze welke

acties mogelijk zijn om de pestsituatie op te lossen. Daarbij verwijst en begeleidt de anti-pestcoördinator eventueel naar andere medewerkers binnen of buiten de school.

4. Aanpak

Preventief:

De coach of mentor houdt het klimaat in de klas nauwlettend in de gaten en is altijd het eerste aanspreekpunt. Aan het begin van het jaar worden de schoolregels besproken in iedere klas. Verder zijn alle medewerkers alert op signalen van pestgedrag.

De schoolregels van het Erfgooiers College zijn:

- We gaan respectvol met elkaar om
- De lessen starten en eindigen op tijd
- Telefoons zitten in je zak of tas
- Jassen hangen aan de kapstok of berg je op in je kluis
- Een flesje water mag in het lokaal, eten en drinken doe je verder in of rond de aula
- Je komt voorbereid naar je les
- De studiepleinen en studio's zijn om te leren, pauzeren doe je in de aula of buiten

Curatief: de escalatieladder

Wanneer er sprake is van pesten, worden de volgende stappen gevolgd:

- Als het gaat om een acute situatie, dan wordt er allereerst gezorgd dat de gepeste leerling in veiligheid wordt gebracht. De coach en de anti-pestcoördinator worden op de hoogte gesteld.
- In de overige situaties wordt de coach op de hoogte gesteld. Er wordt vervolgens door de coach zoveel mogelijk informatie over de situatie verzameld door te spreken met de gepeste leerling, de pester en eventuele omstanders en/of betrokkenen. Ook kunnen camerabeelden worden bekeken. Afhankelijk van de ernst van de situatie worden de anti-pestcoördinator en de bouwcoördinator op de hoogte gesteld. Is de pester een leerling uit een andere klas dan wordt ook de betreffende coach van deze leerling op de hoogte gesteld. Gaat het om een ernstige situatie dan wordt ook direct de sectorleider betrokken. In overleg wordt besloten of de ouders direct op de hoogte worden gebracht, bij een ernstige situatie gebeurt dit altijd.
- Na inventarisatie volgt er zo snel als mogelijk maar uiterlijk binnen een week een gesprek met beide leerlingen en hun coaches. Wanneer de leerlingen in dezelfde klas zitten is het aan te raden er een bouwcoördinator of de anti-pestcoördinator bij te vragen. De opzet van dit gesprek is bij voorkeur een 'gesprek zonder schuldvraag' (zie bijlage 1).
- In het gesprek worden afspraken gemaakt om het pesten per direct te doen stoppen. Deze afspraken worden ter plekke op papier gezet en door beide leerlingen ondertekend. De afspraken worden doorgegeven aan de ouders van beide leerlingen en in magister gezet.
- Na drie schoolweken (of eerder/ later indien gewenst) wordt er een evaluatiemoment gepland met beide leerlingen om te checken of het pesten daadwerkelijk is gestopt. Ook hiervan worden de ouders op de hoogte gesteld en wordt Magister bijgewerkt.

Wanneer het pesten niet stopt:

- De coach schakelt, voor zover dezen nog niet betrokken zijn, de pestcoördinator en bouwcoördinator in. Ook de sectorleider wordt op de hoogte gesteld. De ouders van

de pester worden door de coach en de bouwcoördinator en/of sectorleider op de hoogte gesteld van de ongewenste gebeurtenissen in een gesprek op school waarbij ook de pester aanwezig is. Aan het eind van dit oudergesprek worden de afspraken met de pester uitdrukkelijk doorgesproken en ook vastgelegd. De rector wordt in dit stadium op de hoogte gesteld van de gesprekken. De gemaakte afspraken worden in Magister vermeld, de ouders krijgen de afspraken via de mail.

Aangifte strafbare feiten:

Wanneer daar aanleiding toe is, doet de school aangifte van een strafbaar feit of raadt zij de ouder(s) van een gepeste leerling aan om dit te doen.

Bijlage 1: Stappenplan voor een gesprek zonder schuldvraag met gepeste en pester:

Fase 1: Situatie inleiden

1. Contact maken (namen noemen, even aanspreken en uitnodigen)
2. Feiten melden door een IK-boodschap. (gedrag, wat heb je gezien, gehoord)
3. Gevoel vragen door een IK-boodschap. (gevoel, wat voelde jij erbij)
4. Doel aangeven van bemiddelen. "Ik wil dat we dit nu met elkaar uitspreken en dat jullie tot een oplossing komen met elkaar die voor iedereen goed voelt".

Fase 2: Delen

5. Om de beurt deelnemers laten vertellen wat er is gebeurd en daarna checken bij de anderen: herkennen ze dit? Laat ze vertellen hoe zij zich voelden en check of ze zich kunnen voorstellen hoe de ander zich voelde. Als deelnemers er doorheen praten: aangeven dat zij straks mogen, nu is de opdracht luisteren en inlevingsvermogen. Soms loopt een gesprek vast, ga dan in op behoeftes, wat wilde je? En ook hier feiten checken en inlevingsvermogen prikkelen. Blijf uit de welles/nietes discussie.

Fase 3: Oplossen

6. Brainstormen over mogelijke oplossingen. Wat kan eenieder doen om de situatie positief te veranderen. Welke verandering wil je zien, willen zij zien?
7. Oplossing kiezen met elkaar.
8. Checken: is iedereen het eens met de oplossing.
9. Evalueren van het gesprek en complimenten maken.

Fase 4: Oefenen (indien nodig)

10. Oefenen met de oplossing en laten ervaren van het gewenste gedrag. Hiermee zorg je voor een positieve afsluiting, met een gedragselement door bijvoorbeeld een rollenspel uit te spelen.

Fase 5: Afspraken, evalueren en bijsturen

11. De afspraken ter plekke op papier zetten en door beide leerlingen laten ondertekenen.
12. Afspreken wanneer je weer bij elkaar komt voor een evaluatie (bijv. na drie weken) en wat te doen wanneer het in de tussentijd toch misgaat.

Signaalkaart pesten: de 6 pest-alerts!

1 Let op signaalgedragingen

2 Kijk naar rol-vastheid

3 Smartphone wordt vriend of vijand

4 Er is geen schuldgevoel of verzoening

5 Het is fysiek grensoverschrijdend

6 Herhaald plagen is pesten

Tip

1 Weg met vooroordelen

Alle leerlingen kunnen slachtoffer zijn van pesten, dus weg met vooroordelen dat alleen de kneusjes gepest worden. Ook de jongen die goed kan sporten of het meisje dat populair is, kan slachtoffer zijn van pesten. Het standaardprofiel van een slachtoffer of dader bestaat niet!

2 Neem signalen serieus

Als leerlingen aangeven dat ze gepest worden of wanneer ouders hiervan melding maken in school, neem deze signalen dan serieus. Ook al heb je het pesten niet kunnen waarnemen, het betekent niet dat er **niet** gepest wordt. Het is voor leerlingen vaak lastig om toe te geven dat ze gepest worden, dus elk signaal moet serieus genomen worden. Bovendien kan pesten zo subtiel zijn dat slechts weinig leerlingen het waarnemen, daardoor kan het lijken dat het niet voorkomt.

3 Doe onderzoekjes en testjes

Leerlingen weten vaak goed wie door wie gepest wordt in de klas. Je kunt kleine onderzoekjes en testjes doen om er achter te komen wat leerlingen weten. Natuurlijk kan het beeld dat leerlingen hebben vertekend zijn, maar het kan goede aanwijzingen bevatten.

Pestgedrag is vaak moeilijk te herkennen. Deze 6 'alerts' kunnen helpen om alert te zijn op pestgedrag. Het betekent overigens niet dat er niet gepest wordt als er op alle alerts negatief wordt geantwoord. Maar zelfs bij één positief antwoord is het tijd voor extra aandacht en misschien wel maatregelen.

Deze kaart is bedoeld om je te helpen om belangrijke signalen niet over het hoofd te zien.

Leerlingen die gepest worden, vertonen soms signaalgedrag. Dit kunnen onschuldige gedragingen zijn die aangeven dat er stress is: duwen, tics, vreemd praten, opeens druk met iets bezig zijn, dromen. Maar het kunnen ook ernstige signalen zijn zoals vaak ziek zijn, buikklachten of zelfbeschadiging. Vaak proberen leerlingen die gepest worden sociale groepen te vermijden waarin ze het risico lopen om gepest te worden. Deze vermijding noemen we vluchtgedrag. Voorbeelden zijn: alléén lunchen, langdurig toiletbezoek, in de gang blijven hangen of snel weg na schooltijd.

1 Let op signaalgedragingen

Bij pesten heeft iedereen zijn vaste rol, dit in tegenstelling tot plagen. Als iets een plagerijtje lijkt, kijk dan eens of het altijd dezelfde is die plaagt en altijd dezelfde die moet incasseren. Bij pesten zien we ook altijd meelopers en omstanders. De pester staat meestal niet alleen, de gepeste wel. Wees je ervan bewust dat pesten niet altijd uit grote gedragingen bestaat, soms is het een stemmetje imiteren of iemand nadoen, maar altijd in dezelfde rollen.

2 Kijk naar rol-vastheid

Afwijkend gedrag ten aanzien van de telefoon kan een signaal zijn. Als de leerling extreem zijn telefoon afschermd voor anderen of ontwijkend gedrag vertoont als het gaat over activiteiten op internet kan er sprake zijn van cyberbullying. Ook non-verbale signalen (stemmingswisseling) tijdens het gebruik van de telefoon kunnen een waarschuwing zijn.¹⁾

3 Smartphone wordt vriend of vijand

Leerlingen maken ruzie, dit hoort erbij, maar vaak hebben leerlingen na afloop een schuldgevoel of zoeken ze naar een manier om te verzoenen. Elkaar voor een aantal dagen ontwijken kan ook een manier van verzoening zijn. Bij pesten zien we dat de pester meestal niet wil verzoenen en ook niet begrijpt waarom. Schuldgevoel ontbreekt omdat het slachtoffer het in zijn ogen verdient. Zie je dat leerlingen conflicten hebben, maar geen toenadering zoeken dan is er misschien iets aan de hand.

4 Er is geen schuldgevoel of verzoening

Pesten is soms letterlijk fysiek grensoverschrijdend en als iemand te dicht in de buurt komt kan dat bedreigend zijn. Pesters gaan deze grens vaak subtiel over door het slachtoffer even te duwen in het langslopen terwijl ze boeken uitdelen, de weg te blokkeren, onder de tafel met de voeten tegen de stoel te duwen en soms door heel dicht op de ander te staan. Fysiek grensoverschrijdend kan ook op afstand door de ander aan te staren terwijl het slachtoffer alles doet om de blik te ontwijken.

5 Het is fysiek grensoverschrijdend

Vaak wordt negatief gedrag afgedaan als een plagerijtje. Als het een herhaling is dan gaat het duidelijk om pesten. Een plagerijtje is leuk als het eenmalig is. Herhaling kan ook voorkomen omdat niet één leerling een geintje uithaalt, maar meerdere leerlingen hetzelfde geintje uithalen met hetzelfde slachtoffer. Heb je een geintje vaker gehoord: stop het!

6 Herhaald plagen is pesten